

Illa de Thera

TERESA COSTA GRAMUNT

Acabo de llegir amb entusiasme, pel cabal de saviesa i profunditat espiritual que conté, *El sufisme*, de l'islamòleg Halil Bárcena, especialista en mística sufi i fundador, l'any 1998, de l'Institut d'Estudis Sufís de Barcelona.

El meu interès pel sufisme (més espiritual que acadèmic, i explorat a intermitències, tot donant molts pals de cec atesa la poca bibliografia que hi ha hagut en el nostre àmbit cultural i religiós fins fa pocs anys) ve d'una lectura concreta: *Poemes sufies*, de Jalal al-Din Rumi (Hiperion, 1988). El descobriment de la poesia de Rumi, nascut el 1207 a Balj, Afganistan (ara fa dos anys es van commemorar els 800 anys del seu naixement) va il·luminar un altre àmbit d'interès meu que hi va associat: la poesia mística.

L'any 1988 rellegia Teresa de Jesús i Joan de la Creu. I com a vegades em passa quan estic immersa en un tema, va venir-me a les mans aquest volum que, amb meravella, em va obrir la porta a una forma d'espiritualitat, la islàmica, que jo fins aleshores només coneixia de forma llibresca i estètica, paliada en part en el viatge que l'estiu de 1974 vaig fer a Andalusia. L'estada em va provocar una gran curiositat per la cultura que havia estat capaç de crear un art tan bell, tan harmònic. Formes geomètriques i arquitectures subtils parlaven per elles mateixes: només calia escoltar, cor endins, la veu que les havia inspirades. La mateixa veu amagada que, ara ho veia, havia inspirat la poètica de Rumi.

En la lectura dels poemes de Jalal al-Din Rumi vaig percebre un cert parentesc amb els poemes de Teresa de Jesús i Joan de la Creu. Però Rumi era anterior a ells... Llavors se'm va fer evident que a la península hi va haver una època en què les religions no havien estat tan enfrontades i tan tancades en compartiments estancs com ens havien dit, i que l'intercanvi de coneixements espirituals entre elles va ser fecund. En aquests moments seria difícil entendre la filosofia de Ramon Llull sense connectar-lo amb la càbala jueva. O llegir el *Llibre d'Amic e Amat* sense

El sufisme

veure-hi la influència de la mística sufi.

En *El sufisme* (Fragmenta Editorial) Halil Bárcena exposa amb gran claredat què és el sufisme (o sufismes, ja que el ventall de manifestacions i sensibilitats espirituals fan que no es pugui parlar d'una sola manera d'entendre'l. O, millor dit: de viure'l, ja que el sufisme és una experiència). "Una de les raons principals que explica la continuïtat històrica del sufisme fins avui dia cal cercar-la precisament en la gran plasticitat dels sufís mateixos i en la seva capacitat per adaptar-se a tota mena de contextos, alguns força divergents entre si. Des dels seus inicis, el sufisme s'ha fonamentat en una concepció dinàmica i canviant del camí interior", escriu Bárcena. I precisa que el sufisme no és un sistema clos, sinó que es recrea a cada instant com si d'una obra d'art en progressió continuada es tractés.

"Tothom camina per la via sufi segons les seves predisposicions naturals i inclinacions psicològiques, atès que el camí, que demana sempre un cert risc i atreviment, no

deixa de ser una creació única i exclusiva de cadascú", ens recorda Bárcena. Aquesta obertura a la idiosincràsia de cadascú, aquesta forma de viure l'espiritualitat situa el sufisme més enllà i més ençà del temps, tot adaptant-s'hi.

En *El sufisme* Halil Bárcena també ens informa d'aquesta espiritualitat en la història, dels mètodes i pràctiques del sufisme, del sufisme com el cor de l'islam o l'islam del cor, del Profeta com a model místic del sufi, del *tawhid* espiritual o unitat absoluta de l'existència, dels mestres i poetes sufís... Clou la seva exposició amb unes reflexions sobre el sufisme d'avui i del futur, les llums i ombres que planen sobre el sufisme, com en tota realitat humana. Però justament perquè en el sufisme la tradició contempla que sigui viscut segons el lloc (*makan*), el temps (*zaman*) i les persones (*ikhwan*) és raonable i esperançador pensar que la via sufi continuarà sent una experiència viva mentre hi hagi sufís que, com diu metafòricament Bárcena, "no es resignin ni conformin amb el vi a granel i es predisposin a assaborir un vi sufi anyenc i de marca, capaç de seduir i embriagar".

